

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д. е. н., професор Козак Ю. Г.

“ _____ ” _____ 2019 р.

РЕФЕРАТ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
на здобуття
освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
за освітньо-професійною програмою «Міжнародні економічні відносини»

на тему: **«Шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства в галузі сільського господарства (на прикладі ТОВ «Агро-Захист»)»**

Виконавець:
студентка ЦЗВФН, гр. 63ф10
Ліберова Анна Григорівна _____
(підпис)

Науковий керівник: старший викладач
Гусенко Ольга Сергіївна _____
(підпис)

Одеса – 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ.

Актуальність теми. В умовах суспільних трансформацій та глобалізації, галузь сільського господарства України може слугувати тим базисом розвитку, який забезпечить важливий позитивний вплив на загальний стан країни. На користь такого твердження, зокрема, свідчать загострення продовольчої кризи в світі та зростання інвестиційної привабливості сільського господарства України для закордонних інвесторів. Зрозуміло, що умовою для реалізації наявного потенціалу галузі сільського господарства є підвищення ефективності підприємницької діяльності, у тому числі зовнішньоекономічної діяльності, головною ланкою якої є здійснення експортно-імпортних операцій.

Зовнішньоторговельна діяльність є невід'ємною та важливою частиною інтегрування України у світове господарство. Ключовою галуззю вітчизняної економіки, що має найбільше позитивне сальдо по зовнішній торгівлі товарами, є сільське господарство. Тому стимулювання розвитку та забезпечення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємств у галузі сільського господарства є стратегічним завданням держави, що є повністю обґрунтованим як з огляду на наявний потенціал, так і на можливості його реалізації.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Головною метою дослідження є аналіз ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист» та розробка шляхів її підвищення.

Для реалізації поставленої мети потрібно вирішити наступні завдання:

- дослідити економічну сутність поняття зовнішньоторговельна діяльність підприємства та основні форми її організації;
- систематизувати основні чинники, що впливають на ефективність зовнішньої торгівлі підприємств;
- узагальнити методи оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємств;
- проаналізувати сучасний стан та динаміку зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Агро-Захист»;
- оцінити показники ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист»;
- здійснити SWOT-аналіз підприємства ТОВ «Агро-Захист»;
- запропонувати пріоритетні напрями підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист»;
- визначити процес прийняття управлінських рішень у системі зовнішньоторговельної діяльності підприємства;
- дослідити вплив використання акредитивної форми розрахунків як головного чинника на підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист».

Об'єктом дослідження є ефективність зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист» та шляхи її підвищення.

Предметом дослідження виступають теоретико-методичні та організаційно-економічні рішення щодо підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства в галузі сільського господарства.

Методи дослідження. У процесі наукового дослідження застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. При теоретико-методичному аналізі ефективності зовнішньоторговельної діяльності із загальнонаукових методів застосовано аналіз та синтез, індукція та дедукція, абстрактно-логічний метод, метод узагальнення та класифікації, методи математичної статистики. До спеціальних методів належать метод економічного аналізу (в процесі аналізу динаміки зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Агро-Захист»), графічний (для наочного схематичного зображення результатів дослідження) та табличний методи (подання результатів зведення та групування аналітичних даних зовнішньої торгівлі ТОВ «Агро-Захист»).

Інформаційна база дослідження. Для написання кваліфікаційної роботи використовувалися такі джерела інформація як: наукові праці українських та зарубіжних вчених-економістів, серед яких особливо доцільно виокремити: Г. Азоева, І. Александрова, Н. Амеліної, Л. Антонюка, І. Багрової, Л. Балабанової, М. Борисової, Г. Бурука, О. А. Войчака, О. Воронкової, Н. Горбалья, І. Грозного, І. Должанської, П. Дудяка, О. Журана, С. Ільчишина, М. Касаткіної, Н. Коваленка, Ю. Козака, О. Кузьміна, В. Кучера, Л. Лісовської, М. Макаренка, Н. Міщенко, В. Павлової, І. Піддубного, С. Позняка, М. Портера, Г. Рзаєва, В. Романенка, Н. Савельєва, І. Сіваченка, Н. Тарнавської, Р. Фатхутдінова та інших. Інформаційно-довідковою базою є нормативно-правові акти України, матеріали наукових конференцій, звіти зарубіжних компаній, аналітичні та статистичні матеріали ТОВ «Агро-Захист», а також електронні ресурси.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи опубліковано наступні наукові статті:

1. Ліберова А.Г., Сукач О.О. Аналіз міжнародної конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства ТОВ «Агро-Захист»/ А.Г. Ліберова, О.О.Сукач// Матеріали виступів Всеукраїнського форуму з проблем міжнародних економічних відносин «Розвиток міжнародної торгівлі в умовах глобальних економічних дисбалансів» (в онлайн форматі) (11 квітня 2019 р.). – Житомир, 2019. Електронне видання. Режим доступу: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/63-1.pdf>, обсяг 0,5 авт. арк.

Структура роботи: кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 107 сторінок. Робота містить 13 таблиць та 12 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретико-методичні основи дослідження ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства в галузі сільського господарства**» розглянуто сутність поняття зовнішньоторговельної діяльності підприємства, чинники, що впливають на ефективність зовнішньої торгівлі підприємств та методи оцінки ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства.

У другому розділі «**Аналіз ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Агро-Захист» в галузі сільського господарства**» проаналізовано сучасний стан та динаміку зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист», досліджено показники ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист» то проведено SWOT-аналіз ТОВ «Агро-Захист».

У третьому розділі «**Перспективи та шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист»**» розглянуто пріоритетні напрямки підвищення зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Агро-Захист», запропоновано вдосконалення процесу прийняття управлінських рішень у системі зовнішньоторговельної діяльності підприємства та проаналізовано використання акредитивної форми розрахунків як головного чинника підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захисти».

ВИСНОВКИ:

У кваліфікаційній роботі магістра було розглянуто теоретично-методичні підходи вітчизняних та закордонних вчених-економістів щодо трактування економічного змісту категорії «зовнішньоторговельна діяльність», проведено економічний аналіз зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Агро-Захист» та розроблені стратегічні напрямки та заходи щодо підвищення рівня даного показника.

За результатами наукового дослідження, проведеного у роботі, можна зробити такі висновки, що у сучасній науковій літературі не існує поки що єдиного підходу до визначення

сутності поняття «зовнішньоторговельна діяльність». Неоднозначність трактування поняття «зовнішньоторговельна діяльність» пов'язана з багатогранністю цієї категорії, різноманіттю наукових підходів, а також його складністю.

Узагальнено наукові підходи щодо класифікації економічних чинників, які впливають на ефективність зовнішньоторговельної діяльності аграрного підприємства. Дані фактори доцільно поділяти на економічні, управлінські та технологічні.

Систематизовано методи оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства та на підставі цих теоретичних положень розроблено коефіцієнти ефективності експорту й імпорту товарів, які використовувалися в розрахунках при аналізі діяльності підприємства.

Було досліджено підприємство ТОВ «Агро-Захист» та встановлено, що підприємство займається дистрибуцією товарів сільськогосподарського призначення, а саме засоби захисту рослин та насіння. Це займає 68% та 27% від прибутку компанії відповідно. Також було встановлено, що підприємство є імпортозалежним та працює з такими країнами як Швейцарія, Угорщина, Франція, США, Німеччина, Словаччина, Росія та інші країни.

ТОВ «Агро-Захист» є офіційним дистрибутором таких компаній: «Щолково», «Нертус», «АльфаСмартАгро», «АгроТехнічніТехнології», «АгроТехноСоюз», «Адама» та офіційним субдистрибутором компаній «Басф» та «Байер». ТОВ «Агро-Захист» є одним з найбільших підприємств-дистрибуторів засобів захисту рослин та насіння в Одеській області. В цілому, проведений аналіз зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Агро-Захист» показує, що підприємство є імпортозалежним.

Було проведено аналіз коефіцієнтів ефективності експорту та імпорту товарів, тобто показників ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист» та встановлено, що експорт на підприємстві ТОВ «Агро-Захист» є не ефективним, адже він менше 1 та становить 0,73 на кінець 2018р. Тобто коефіцієнт експорту зменшився на 0,08 порівняно з 2017р. При цьому імпорт на даному підприємстві є ефективним, адже він становить 1,34% та збільшився на 0,07 порівняно з попереднім роком.

З метою деталізованого аналізу впливу економічних факторів на зовнішньоторговельну діяльність ТОВ «Агро-Захист» здійснено SWOT-аналіз, результати якого є основою для вибору ефективної стратегії розвитку підприємства на українському та зовнішніх ринках.

Також, було узагальнено, що для підвищення ефективності управління зовнішньоторговельною діяльністю підприємства ТОВ «Агро-Захист» необхідно залучити одного висококваліфікованого працівника консалтингового агентства, середньомісячна заробітна якого перевищуватиме її рівень на ТОВ «Агро-Захист». Витрати на аутсорсинг становлять 31 тис. грн в місяць. ТОВ «Агро-Захист» доцільно використовувати послугу раз на півроку і річні витрати складатимуть 62 тис. грн. Згідно експертних оцінок результатом впровадження заходу буде зростання обсягу прибутку близько на 15 %.

Був оцінений рівень міжнародної конкурентоспроможності підприємства ТОВ «Агро-Захист» та встановлено, що рівень розвитку менеджменту конкурентоспроможності ТОВ «Агро-Захист» знаходиться на 3 рівні, тобто система менеджменту на підприємстві сформувалася, але необхідно акцентувати увагу на оптимізації бізнесу-процесу і поліпшенні якості на кожному його етапі та при удосконалюванні системи керування, потрібно враховувати важливість споживача і важливість персоналу.

Основним перспективним напрямком у підвищенні експортної діяльності підприємства ТОВ «Агро-Захист» є вихід на нові ринки збуду, а саме на ринок Європейського союзу. Ціллю ТОВ «Агро-Захист» щодо зовнішньоекономічної стратегії на ринку ЄС повинно бути поява експорту української агропродукції на ринку Польщі, адже поки що підприємство в основну займається імпортом іноземної продукції та щорічне зростання обсягів експорту всього асортименту продукції підприємства в ЄС. Головною перевагою для підприємства ТОВ «Агро-Захист» є зміцнення позицій на європейському ринку. Вихід на новий закордонний ринок дасть можливість

ТОВ «Агро-Захист» піднятися на новий рівень розвитку та встановити важливі контакти для співпраці.

Було проаналізовано пріоритетні напрямки підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист» та встановили, що для досягнення належного ефекту при формуванні структури експортно-імпортного потенціалу необхідно дотримуватися світових принципів забезпечення конкурентних переваг, досконалих механізмів функціонування світового ринку, еквівалентності міжнародного обміну товарами.

Було встановлено найефективніші маркетингові заходи для підприємства ТОВ «Агро-Захист», а саме direct Mail, заочна участь у закордонних виставках, пошук та стимулювання посередників, оптових покупців, дилерів, створення за рубежом спеціалізованих компаній - збутових, сервісних, інжинірингових і інших. Ці заходи можуть підвищити прибуток компанії.

Було проаналізовано акредитивні форми розрахунки для підприємства ТОВ «Агро-Захист» та встановлено, що підприємству ТОВ «Агро-Захист» акредитивні форми розрахунки є вигідними в цілому тільки для експорту, адже по-перше, це надійність розрахунків і гарантія своєчасної оплати товарів, тому що її здійснює банк, а по-друге, це швидкість одержання платежу. При імпорті товару акредитивні форми розрахунки для підприємства ТОВ «Агро-Захист» не зовсім вигідні, оскільки ведуть до іммобілізації й розпорощення його капіталів, але, разом з тим, вони дають можливість контролювати (через банки) виконання умов угод експортером.

АНОТАЦІЯ

Ліберова А.Г., «Шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства в галузі сільського господарства (на прикладі ТОВ «Агро-Захист»)», кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за магістерською програмою «Міжнародні економічні відносини»
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є ефективність зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист» та шляхи її підвищення.

У роботі розглядаються теоретико-методичні основи дослідження ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства в галузі сільського господарства. Досліджено чинники та методи оцінки, що впливають на ефективність зовнішньої торгівлі підприємств.

Проаналізовано показники ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Агро-Захист». Розглянуто сучасний стан, динаміку та чинники, що впливають на зовнішньоторговельну діяльність ТОВ «Агро-Захист». Проведено SWOT-аналіз ТОВ «Агро-Захист».

Запропоновано шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист» шляхом використання акредитивної форми розрахунків, а саме визначені пріоритетні напрямки підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист», розглянуто вдосконалення процесу прийняття управлінських рішень у системі зовнішньоторговельної діяльності підприємства.

Ключові слова: зовнішньоторговельна діяльність, ефективність зовнішньоторговельної діяльності, сільськогосподарська галузь, підприємство-дистриб'ютор, зовнішня торгівля підприємства в галузі сільського господарства.

ANNOTATION

Liberova A.G., «Ways of increasing the efficiency of foreign trade by agricultural enterprise (based on LLC Agro-Zakhyst), thesis paper for Master's degree in speciality 292 «International economics relations».

Odessa National Economic University
Odessa, 2019

Master's thesis paper is comprised of three chapters. The object of the study is the efficiency of foreign trade activities of LLC's «Agro-Zakhyst» and the ways to increase it.

The theoretical and methodological bases of research of efficiency of the foreign trade activity of the enterprise in the field of agriculture are considered in the work. The factors and methods of assessment that influence the efficiency of foreign trade of enterprises are investigated.

The indicators of efficiency of foreign trade activity of the enterprise of LLC "Agro-Zahist" are analyzed. The current state, dynamics and factors affecting the foreign trade activities of Agro-Zahist LLC are considered. The SWOT-analysis of Agro-Zahist LLC was carried out.

The ways of increasing the efficiency of foreign trade activity of Agro-Zahist LLC through the use of the accreditation form of calculations are proposed, namely the priority directions of increasing the efficiency of foreign trade activity of Agro-Zahist LLC, the improvement of the process of making management decisions in the system of foreign trade activity are considered.

Keywords: foreign trade activity, efficiency of foreign trade activity, agricultural industry, distributor enterprise, foreign trade of enterprise in the field of agriculture.